
MONOGRAFIE PRAWNICZE

DOŻYWOTNIE
POZBAWIENIE WOLNOŚCI.
ZABÓJCA,
JEGO ZBRODNIA I KARA

ANDRZEJ RZEPLIŃSKI
MARIA EJCHART-DUBOIS
MARIA NIEŁACZNA

Wydawnictwo C.H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

ANDRZEJ RZEPLIŃSKI, MARIA EJCHART-DUBOIS, MARIA NIEŁACZNA

- DOŻYWOTNIE POZBAWIENIE WOLNOŚCI. ZABÓJCA,
JEGO ZBRODNIA I KARA

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Robert Kulski

**OCHRONA INTERESÓW ZBIOROWYCH W POSTĘPOWANIU
CYWILNYM**

Hubert Wysoczański

**PRAWO DO ZMIANY ORAZ POLECENIE ZMIANY TREŚCI
UMOWY O ROBOTY BUDOWLANE W ŚWIEŁLE WARUNKÓW
FIDIC**

Aleksandra Sikorska-Lewandowska

UCHWAŁY WŁAŚCICIELI LOKALI. STUDIUM PRAWNE

Przemysław Banasik

**SĄD ZAANGAŻOWANY SPOŁECZNIE – POŻĄDANY KIERUNEK
ZMIAN**

Małgorzata Sieradzka

**OPLĄTY PÓŁKOWE JAKO CZYN NIEUCZCIWEJ
KONKURENCJI**

Jarosław Grykiel

**UPRAWNIENIA WIERZycIELA Z UMOWY PRZEDWSTĘPNEJ
W RAZIE JEJ NIEWYKONANIA LUB NIENALEŻYTEGO
WYKONANIA PRZEZ DŁUŻNIKA**

Kinga Michałowska

**NIEMAJĄTKOWE WARTOŚCI ŻYCIA RODZINNEGO
W POLSKIM PRAWIE CYWILNYM**

Marcin Lemkowski

ŚWIADCZENIA ANTycYPACYJNE

Grzegorz Klich

ZMIANA UMOWY W SPRAWIE ZAMÓWIENIA PUBLICZNEGO

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

[Kup książkę](#)

DOŻYWOTNIE
POZBAWIENIE WOLNOŚCI.
ZABÓJCA,
JEGO ZBRODNIA I KARA

ANDRZEJ RZEPLIŃSKI
MARIA EJCHART-DUBOIS
MARIA NIEŁACZNA

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2017

Wydawca: Joanna Ablewicz

Recenzent: prof. Teodor Szymanowski

Monografia została sfinansowana ze środków
Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie
decyzji numer DEC-2013/09/B/HS5/04518

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2017**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-9808-2

ISBN e-book 978-83-255-9809-9

[Kup książkę](#)

Spis treści

Wykaz najważniejszych skrótów	XIII
Wstęp	XVII
Kara dożywotniego pozbawienia wolności w świetle europejskich statystyk penitencjarnych (<i>Beata Gruszczyńska</i>)	1
Wstęp	1
I. Więzienna mapa Europy – podstawowe dane statystyczne	3
II. Kobiety wśród uwięzionych w państwach europejskich	6
III. Skazani na karę dożywotniego pozbawienia wolności w więzieniach europejskich	10
Podsumowanie	14
Więźniowie dożywotni przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu (<i>Ewa Dawidziuk, Andrij Kosylo, Maria Nielączna</i>)	15
Wstęp	15
I. Dokumenty międzynarodowe dotyczące więźniów dożywotnich i długoterminowych	20
II. Postępowanie z dożywotnimi i wykonanie kdpw z perspektywy Komitetu Zapobiegania Torturom. Ustalenia i wytyczne	35
1. Krytykowane i nieuzasadnione rozwiązania przyjęte w prawie albo w praktyce	37
2. Wytyczne dla władz państwa, w tym dla władz konkretnych zakładów karnych, jak postępować z dożywotnimi i długoterminowymi	38
3. Wartości, które powinny być nieodłączną częścią każdego systemu penitencjarnego	41
III. Statystyczny obraz spraw więźniów dożywotnich rozpoznanych przez ETPC	43
1. Metodologia	44
2. Naruszenie art. 3 Konwencji	56
3. Naruszenie art. 5 Konwencji	61
4. Naruszenie art. 6 Konwencji	64
5. Naruszenie art. 7 Konwencji	68
6. Naruszenie art. 8 Konwencji	68
7. Naruszenie art. 9 Konwencji	71
8. Naruszenie art. 13 Konwencji	71
	V

9. Naruszenie art. 14 Konwencji	74
10. Naruszenie art. 34 Konwencji	76
11. Naruszenie art. 3 Protokołu Nr 1	77
IV. Chronologia spraw więźniów dożywotnich przed ETPC	78
1. Okres 1962–1999	78
2. Okres 2000–2010	79
3. Okres 2011–2016	81
4. Geneza i rozwój „prawa do nadziei”	84
V. Kara dożywotniego pozbawienia wolności – problemy tożsame czy specyficzne?	93
Podsumowanie	94
Uzasadnienie wyroku skazującego na karę dożywotniego pozbawienia wolności (z procesowej problematyki orzekania kary dożywotniego pozbawienia wolności) (Antoni Bojańczyk)	103
Wstęp	103
I. Dopuszczalność odpowiedniego stosowania dyrektyw wymiaru kary śmierci do kary dożywotniego pozbawienia wolności	106
II. Szczególne wymogi uzasadnienia wyroku orzekającego karę śmierci w judykaturze Sądu Najwyższego 1932–1939	108
III. Adaptacja szczególnych wymogów sądowej motywacji wymiaru kary śmierci do uzasadnień wyroków orzekających karę dożywotniego pozbawienia wolności	110
IV. Charakter procesowy ujemnej prognozy kryminologicznej formułowanej w uzasadnieniu wyroku orzekającego karę dożywotniego pozbawienia wolności. Finalność prognozy. Zagadnienie „podwójnej” prognozy kryminologicznej	114
Podsumowanie	119
Opiniowanie sądowo-psychologiczne sprawców zabójstw skazanych na karę dożywotniego pozbawienia wolności (Maria Gordon)	121
Wstęp	121
I. Wprowadzenie	122
II. Standardy opiniowania psychologicznego sprawców zabójstw	124
1. Diagnoza psychologiczna	124
2. Metody diagnostyczne	126
3. Przedmiot diagnozy psychologicznej w sprawach o zabójstwo	127
4. Motywacja zabójstw w świetle literatury	130
5. Opiniowanie sądowo-psychologiczne a problem poczytalności sprawcy	134
6. Diagnoza psychologiczna sprawcy działającego w grupie	135

III. Praktyka opiniowania sądowo-psychologicznego na podstawie analizy 102 opinii wydanych w sprawie skazanych na dożywotnie pozbawienie wolności	136
1. Materiał badawczy	136
2. Charakterystyka kryminologiczna sprawców zabójstw	138
3. Charakterystyka psychologiczno-psychiatryczna sprawców	140
4. Diagnoza procesów motywacyjnych 102 sprawców zabójstwa	149
5. Wyjaśnienie psychologicznych mechanizmów działania w grupie	151
6. Zastosowane metody badawcze	154
Podsumowanie i wnioski	157
Zabójcy kwalifikowani ze znacznym stopniem ograniczenia poczytalności (art. 31 § 2 KK) (Maria Gordon)	163
Wstęp	163
I. Wprowadzenie	164
II. Cel badań	166
III. Charakterystyka społeczno-demograficzna badanych	167
IV. Dane dotyczące środowiska wychowawczego badanych	171
V. Dane dotyczące zarzucanego czynu	173
VI. Charakterystyka psychologiczno-psychopatologiczna badanych	177
VII. Obraz kliniczny zaburzeń psychicznych wpływających na znaczne ograniczenie poczytalności badanych	179
1. Zespół psychoorganiczny (organiczne zaburzenia psychiczne)	180
2. Upośledzenie umysłowe	183
3. Dysforia	186
4. Upicie atypowe	191
Podsumowanie	197
Zabójstwo z motywacji zasługującej na szczególne potępienie (Aneta Wilkowska-Płóciennik)	203
Wstęp	203
I. Pojęcie motywacji	204
II. Zabójstwo z motywacji zasługującej na szczególne potępienie w ujęciu historycznym	206
III. Praktyka sądowa w zakresie orzekania na podstawie art. 148 § 2 pkt 3 KK	208
IV. Wątpliwości odnośnie potrzeby istnienia art. 148 § 2 pkt 3 KK	215
V. Metodologia i wyniki badań	216
Podsumowanie	224

Zabójcy skazani na karę dożywotniego pozbawienia wolności kierujący zorganizowanymi grupami przestępczymi (<i>Małgorzata Kłapeć, Anna Męzik</i>)	225
Wstęp	225
I. Kierowanie zorganizowaną grupą albo związkiem	227
II. Formy zjawiskowe popełnienia przestępstwa	232
III. Studia przypadków	237
IV. Rola przywódcy w przestępstwach przypisanych zorganizowanej grupie	249
Podsumowanie	253
Najstarsi sprawcy przestępstw skazani na karę dożywotniego pozbawienia wolności – sylwetka, polityka karania i aspekt penitencjarny (<i>Teodor Bulenda, Joanna Klimczak, Dagmara Woźniakowska-Fajst</i>)	257
Wstęp	257
I. Charakterystyka skazanych	261
1. Uprzednia karalność	262
2. Działanie przestępne	265
3. Sprawy równoległe	265
4. Reakcja prawnokarna	266
II. Studia przypadków	267
1. Zabójstwo za 20 zł	277
2. Zabójstwo z miłości?	282
3. Z zimną krwią	288
4. Napad z ucieczką	292
5. Fatalna pomyłka	297
6. Szatański pomysł wyłudzenia ubezpieczenia	300
Podsumowanie	304
Młodzi zabójcy skazani na karę dożywotniego pozbawienia wolności – sylwetka, czyn, polityka karania (<i>Teodor Bulenda, Joanna Klimczak, Dagmara Woźniakowska-Fajst</i>)	307
Wstęp	307
I. Charakterystyka sprawcy	309
1. Wykształcenie i praca sprawców	314
2. Uprzednia karalność sprawców	316
II. Opis czynu	317
1. <i>Modus operandi</i>	317
2. Motywy działania sprawców	321
3. Sylwetka pokrzywdzonego	331
III. Polityka karania	336
1. Karanie w czasie dwóch reżymów prawnych	337

2. Status młodocianego	337
3. Przepisy będące przedmiotem karania	338
4. Sprawy równoległe	339
5. Wyrokowanie, kwalifikacja prawna zabójstwa, uzasadnienie wyroków	340
6. Warunkowe przedterminowe zwolnienie – surowsze ograniczenia	342
7. Zaskarżanie wyroku – środki odwoławcze	345
7.1. Apelacja	345
7.2. Kasacja	347
7.3. Wznowienie postępowania	347
8. Środki karne i inne środki	347
9. Karanie współudziałowców – współników	349
10. Racjonalizacja orzeczonych kar – uzasadnienie wydanych wyroków	349
Podsumowanie	360
Kobiety – zabójczynie. Kobiety skazane na karę dożywotniego pozbawienia wolności w Polsce (Barbara Błońska, Maria Ejchart- Dubois)	
Wstęp	421
I. Przedmiot badań, metody badawcze	423
II. Sylwetki kryminologiczne badanych kobiet, opis czynów	425
1. M.O.	425
2. M.Sz.	426
3. M.R.	428
4. A.C.-M.	429
5. G.K.	431
6. G.Sz.	432
7. A.P.	433
8. E.S.	434
9. A.K.	435
10. E.M.	436
III. Kryminologiczna charakterystyka badanych kobiet	438
1. Charakterystyka kobiet skazanych na dożywocie na tle dotychczasowych badań sprawczyń zabójstw	438
2. Rodziny, wczesna młodość badanych kobiet	444
3. Próba klasyfikacji kryminologicznej	456
IV. Dlaczego dożywocie? Zakończenie	479
1. Przywództwo	481
2. Brak skruchy, nieprzyznanie się do winy	482
3. Utrudnianie śledztwa, brak współpracy z sądem	484

4. Szczególne właściwości i warunki osobiste sprawcy	484
5. Szczególnie brutalne zabójstwo/sposób jego popełnienia	486
6. Motywacja zasługująca na szczególne potępienie	487
7. „Za całe życie”	487
8. Ofiara	489
9. Naruszenie tabu	490
10. Odwet i zemsta	491
11. Eliminacyjny charakter kary	491
Podsumowanie	495
„Niebezpieczni” do końca swoich dni. Dożywotni żyjący w odosobnieniu (<i>Maria Nielacna</i>)	497
I. Charakterystyka 98 dożywotnich ze statusem „N”	500
1. Okres zakwalifikowania	500
2. Przesłanka zakwalifikowania	501
3. Status wielokrotny?	516
4. Permanentni?	517
II. S.P. – studium przypadku	518
1. Materiał badawczy	518
2. Sylwetka demograficzna	519
3. Sylwetka kryminologiczna	521
4. Sylwetka psychologiczna	524
5. Zbrodnia wielokrotna	526
6. Areszt z perspektywy służby więziennej i S.P.	529
7. Proces i uzasadnienie kary	533
8. Wyrok sądu I instancji	535
9. Wyrok prawomocny	538
10. Odbywanie kdpw	540
Podsumowanie	546
Artykuł 77 § 2 KK, czyli skazanie na „karę śmierci” w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności (<i>Stefan Leleń</i>)	549
Koniec kary dożywotniego pozbawienia wolności, a świadomość jej początku. Granice wolności przesunięte w czasie (<i>Joanna Klimczak, Magdalena Natarska</i>)	565
Wstęp	565
I. Badanie	572
II. Konsekwencje	577
1. Wskazanie i uczulenie na zagrożenia, które mogą wynikać z zaistniałej sytuacji	577

2. Obalenie dwóch mitów dotyczących kary dożywotniego pozbawienia wolności	578
Podsumowanie	580
Wizerunek medialny trzech pierwszych kobiet skazanych w Polsce na karę dożywotniego pozbawienia wolności po 1995 r. na przykładzie warszawskiego wydania „Gazety Wyborczej”	
(Klaudia Borowa, Małgorzata Kłapeć)	583
Wstęp	583
I. Media a przestępczość	584
II. Wizerunek medialny	587
III. Wizerunek medialny kobiet popełniających przestępstwa	588
IV. Materiał empiryczny	594
V. Opis spraw na podstawie uzasadnień wyroków sądowych	596
VI. Cel badań i hipotezy badawcze	602
VII. Metody badawcze	604
VIII. Nagłówki	604
IX. Fotografia prasowa	609
X. Analiza pól semantycznych	611
Podsumowanie	615
Medialny obraz procesów sądowych z orzeczeniem kary dożywotniego pozbawienia wolności – o znaczeniu sprawozdawczości sądowej	
(Katarzyna Witkowska-Rozpara, Monika Markowska)	633
Wstęp	633
I. Funkcje mediów	636
II. Kryteria wyboru informacji. Media jako źródło wiedzy o przestępczości	639
III. Zniekształcenia w medialnym obrazie przestępczości	644
IV. Prawne oraz etyczne granice swobody dziennikarskiej	647
V. Dziennikarz – sprawozdawca sądowy	652
VI. Analiza relacji prasowych z procesów osób skazanych na dożywotnie więzienie	656
Podsumowanie	671
„Nie mieć życia...”? Jak więźniowie dożywotni mówią o swojej karze? Analiza treści ankiet 142 skazanych na karę dożywotniego pozbawienia wolności	
(Magdalena Brodzińska-Patalas, Magdalena Natorska, Maria Niełacna, Aleksandra Anna Osińska)	677
Wstęp	677
I. Cel i treść kary dożywotniego pozbawienia wolności z perspektywy skazanych	681
1. Definicja celu i jego synonimy (sens, dążenie)	681
3. Popularność celów	691

4. Cel pozytywny czy negatywny?	698
5. Sens przygotowania do życia w więzieniu czy poza nim, a cel wykonania kdpw	702
6. Cel wykonania kdpw a perspektywa czasowa	707
7. Czy cel wpływa na akceptację winy lub odwrotnie?	709
8. Cele wykonania kdpw a codzienność	710
9. Definicja celu wykonania kdpw, a definicja samego siebie	713
II. Stosunek do winy przypisanej przez sąd	722
III. Sojusznicy i wrogowie. Czy jest szansa, by zaufać?	736
IV. Wolność i nadzieja	744
Podsumowanie i synteza analizy ankiet	748

Wykaz najważniejszych skrótów

1. Źródła prawa

KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.)
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1257 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1904 ze zm.)
KW	ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 1094 ze zm.)
KKW	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 665 ze zm.)

2. Organy orzekające

CPT	Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
RE	Rada Europy
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SN (7)	Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów
SO	sąd okręgowy

3. Czasopisma i publikatory

AK	Archiwum Kryminologii
Dz.U.	Dziennik Urzędowy
KZS	Krakowskie Zeszyty Sądowe
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych

Wykaz najważniejszych skrótów

OSN	Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego. Orzeczenia Izby Cywilnej
OSNAPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna
OSNCPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
PiP	Państwo i Prawo
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przegląd Sądowy
SP	Studia Prawnicze
Wok.	Wokanda
ZO SN IK	Zbiór Orzecznictwa Sądu Najwyższego Izba Karna

4. Inne skróty

art.	artykuł
ds.	do spraw
itp.	i tym podobne
kdpw	kara dożywotniego pozbawienia wolności
kpw	kara pozbawienia wolności
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
m.in.	między innymi
niepubl.	niepublikowany
NIP	numer identyfikacji podatkowej
np.	na przykład
orz.	orzeczenie
pkt	punkt
por.	porównaj
post.	postanowienie
poz.	pozycja
pw	Pozbawienie wolności
r.	rok
rep.	repetytorium
RP	Rzeczpospolita Polska
s.	strona
S.A.	spółka akcyjna
S.K.A.	spółka komandytowo-akcyjna
sp.j.	spółka jawna
sp.k.	spółka komandytowa

Wykaz najważniejszych skrótów

sp. p.	spółka partnerska
sp. z o.o.	spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
ta	tymczasowe aresztowanie
t.j.	tekst jednolity
tzn.	to znaczy
tw.	tak zwany
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
UW	Uniwersytet Warszawski
w.	wiek
wpz	warunkowe przedterminowe zwolnienie
w zw.	w związku
WPS	wartość przedmiotu sporu
ww.	wyżej wymieniony
wyr.	wyrok
zd.	zdanie
ze zm.	ze zmianami
zł	złoty
zob.	zobacz
§	paragraf

Wstęp

Od przywrócenia kary dożywotniego pozbawienia wolności¹ 19.11.1995 r. do 31.12.2011 r. w Polsce zostało skazanych prawomocnie 304 zabójców, niemal zawsze sprawców zabójstw kwalifikowanych.

Kara dożywotniego pozbawienia wolności została wprowadzona nowelą do KK z 20.7.1995 r., zaś pierwszy raz została orzeczona 23.2.1993 r., ponad 24 lata temu. Wymierzona została wobec człowieka, który odbywał karę 25 lat pozbawienia wolności za zabójstwo i podczas przepustki dopuścił się dwóch zabójstw na tle rabunkowym.

Katalog badanych przez nas zabójców, ich zbrodni i przestępstw je poprzedzających, popełnionych w związku z nią czy po niej, katalog współsprawców „zrzeszonych” wokół zadawania śmierci i katalog ofiar zabijanych na różne sposoby, z różnych motywacji, pozostawiających po sobie setki bliskich i tysiące nieprzeżytych wspólnie z nimi dni, mniejszych i większych osiągnięć, a w końcu katalog prawie niewidocznych więzienników, odpowiedzialnych za wykonanie kary, która nie ma końca – jest bogaty i dostarczył nam wiedzy nie tylko kryminologicznej, lecz także wiedzy o naturze człowieka, jej hardości i jednocześnie słabości, o odbieraniu życia i dawaniu nadziei na życie lepsze niż kiedykolwiek indziej, chociaż „za kratami”, o relacjach, zarówno tych utraconych, jak i tych tworzących nową tożsamość i wartości; wiedzy o pracy służby więziennej nieustannej, choć syzyfowej, nie efektu pracy – gdyż ten zależy od woli skazanego i innych wrogich lub przyjaznych mu ludzi, lecz staranności pracy zgodnie z celem ukształtowanym dla każdej kary pozbawienia wolności niezależnie od tego jak długo ma trwać – izolować i wykluczać.

Od 2012 r., pod kierunkiem prof. *Andrzeja Rzeplińskiego*, nasz zespół badawczy przygląda się sprawcom zabójstw skazanym na tę skrajną karę, od pierwszej do ostatniej orzeczonej do 31.12.2011 r. Gdy zaczynaliśmy te badania, sprawców było 301, a z datą wydania niniejszej publikacji jest ich 299. Jeden został uniewinniony po odbyciu 12 lat kdpw. Wobec innego Sąd Najwyższy uchylił orzeczenie o kdpw w związku z tym, że obrońca przedstawił dowód, iż ten skazany nie mógł dopuścić się zbrodni zabójstwa, za które został skazany i że sprawcą jest inny człowiek, ów proces toczył się w maju 2016 r. przed SO w Suwałkach.

W naszej grupie badawczej znalazło się więc 299 skazanych prawomocnie. W czerwcu 2017 r. było ich 407 i mniej więcej co roku na kdpw jest skazywanych 25 zabójców. Ich liczba się stabilizuje. Średni okres pobytu skazanego na tę karę będzie trwać około 40 lat – czyli do dnia jego śmierci albo uzyskania wpz. W sumie – o ile usta-

¹ Dalej jako: kdpw.

wodawca nie zmienia art. 148 KK i przepisów KKW, co może mieć wpływ na długość odbywanej kary – ten średni czas odbywanej kary dożywotniej będzie wynosił między 30 a 35 lat, biorąc pod uwagę politykę sądów penitencjarnych. Odpowiednio dłuższy okres izolacji dotknie tych, wobec których sąd orzekający podniósł próg ubiegania się o wcześniejsze zwolnienie na podstawie art. 77 § 2 KK. W naszej próbie badawczej dotyczy to co trzeciego skazanego.

Faktycznie (na 30.6.2017 r.) odbywających tę karę było 297 skazanych, w tym 12 kobiet². W sumie tych 299 sprawców zabiło 507 osób. Większość z nich to ludzie o historii kryminalnej. W karcie karnej nie odnotowuje się pobytów w poprawczaku. Takie dane mogliśmy uzyskać z opinii psychologicznych. Niestety, nowe karty karne – po zatarciu karalności – nie zawierają tych informacji.

Dość dużo spraw to są sprawy, w których sąd wymierzył kdpw w związku z art. 258 KK, a więc popełnionych w zorganizowanych grupach przestępczych, które – mimo dość intensywnego zabijania i siania terroru – sąd nazywał bandą. 21 skazanych zabiło na zlecenie, za pieniądze. 86 dopuściło się zabójstw w taki sposób jakby byli to zabójcy seryjni, zaś 71 to zabójcy wielokrotni – w jednym miejscu i czasie zabili przynajmniej dwie osoby (najczęściej zabójstwo było związane z porachunkami gangsterskimi albo na tle rodzinnym). 12 skazanych na kdpw to rodzeni bracia. Podobnie jak przy współsprawstwie mamy różne układy porozumienia i udziału w zbrodni. Badaliśmy 7 cudzoziemców – wszyscy z obszarów byłego ZSRR – skazanych na kdpw oraz 5 polskich zabójców skazanych na tę karę przez sądy zagraniczne za zabójstwo popełnione na terenie innego kraju (Anglia, Belgia, Niemcy).

W naszej próbie badawczej znalazło się przynajmniej 7 sprawców skazanych na kdpw w 2 odrębnych sprawach – i nie ma wyroku o karze łącznej – dlatego system więzienny pokazuje, że koniec ich kary to 31.12.3000 r.

Różnorodność danych i niuansów dotyczących badanej grupy i wszystkich „obsługujących” ich może być przedmiotem badań na kolejne ćwierćwiecze.

Porządkując dane i odnosząc je do metodologii badań, nasz zespół badawczy podjął próbę odpowiedzi na pytanie, czy i na czym polega **specyfika zabójców** – więźniów dożywotnich – i co ją kreuje? Czy to kim oni byli przed zabójstwem, z reguły kwalifikowanym (popełnionym z premedytacją, szczególnym okrucieństwem lub w połączeniu z rozbojem, gwałtem, wzięciem zakładnika z użyciem broni lub materiałów wybuchowych), było od nich zależne czy niekoniecznie, gdyż uwarunkowane przez słabe

² Jeden badany umarł w sposób naturalny z uwagi na wiek i chorobę, a jeden w wyniku postanowienia SO – dla oddania nerki swojej matce – uzyskał przerwę w karze i nie stawiał się z datą jej końca w 2014 r. Naszym zdaniem to przykład wspaniałej 11-letniej gry z sądem (w takim okresie starał się o przerwę w karze), gdy przekonał prokuratora, aby poparł jego wniosek o przerwę. Analiza dokumentów wskazuje, że matka nie mogła być poddana opisanemu przez skazanego zabiegowi, gdyż była chora na raka, a nie przeszczepia się nerki w takim przypadku. Lekarze zapoznani poinformować SO w Elblągu, że nie wchodzi w grę przeszczep nerek. To sprawca, który odbywał kdpw za zabójstwo 2 osób, w tym kobiety ciężarnej, o której wiedział, że jest w ciąży. Były to porachunki gangsterskie na terenie Warszawy.

społecznie warunki, patologię domu rodzinnego, zaburzenia emocji i samokontroli, krzywdy, jakimi świat czy to rodzinny, czy społeczny zadał im, gdy byli dziećmi?

Kolejnym aspektem badawczym były **język i treści sądowych uzasadnień** wyroków skazujących na najsurowszą w Polsce karę. Przyglądaliśmy się problemom prawnym wiążącym się z orzekaniem w sprawach zagrożonych najwyższym wymiarem kary, roli biegłych sądowych oraz funkcji kary dożywotniego pozbawienia wolności z perspektywy sędziów, a tym samym, uzasadnieniu wymiaru tej kary.

Stawiliśmy sobie następujące pytania badawcze:

1. Co z perspektywy sędziego jest interesujące w sprawach o zabójstwa kwalifikowane? Czy jest to sam proces, udział stron, zainteresowanie mediów, zbrodnia, wina, kara? Jaka jest specyfika tych spraw, w szczególności, na ile taki proces jest specyficzny z punktu widzenia przygotowania sędziego?
2. Czego sędziowie szukają w tych sprawach orzekając o zbrodni, winie i karze? Jak patrzą na sprawy, w których proces jest ewidentnie poszlakowy (np. nie sposób było zabezpieczyć dowodów na miejscu zdarzenia)?
3. Jaki jest wpływ stron procesowych na sędziów? (Z naszych ustaleń wynika, że bardzo rzadko prokuratorzy odwołują się i żądają podniesienia progu warunkowego zwolnienia, zaś adwokaci w ponad połowie spraw domagają się uniewinnienia.)
4. Jak sędziowie oceniają rolę biegłych – zarówno lekarzy medycyny sądowej, jak i psychiatrów oraz psychologa? Czy i dlaczego biegli są dla sędziów istotni?
5. Kiedy w głowie sędziego pojawia się pomysł „dożywocia” i czy sędziowie widzą gruntowną przepaść pomiędzy karą 25 lat pozbawienia wolności, a kdpw?
6. Czy sędziowie myślą o tym, że skazują kogoś na całe życie w więzieniu? Jakimi słowami sędziowie opatrują kdpw i w czym szukają jej uzasadnienia?
7. Czy uzasadnienie kdpw sędziowie traktują jako sygnał wysłany do administracji egzekwującej wyrok, co do konkretnego sposobu traktowania skazanego? Na przykład, czy fakt, że skazani na dożywocie z upływem czasu także nabierają „prawa” do awansu w podgrupie, przepustek i warunkowego zwolnienia, wpływa na rozumienie przez nich kdpw, gdy o niej orzekają?

W końcu nasza ciekawość badawcza była skierowana na szczególny, interesujący **proces odbywania kary**. Co skazani na dożywocie wnoszą do więzienia? Co przynosi im, ich najbliższym, więziennikom i społeczeństwu perspektywa długości kary i proces jej wykonania? Wokół tego samego tematu postawiliśmy następujące pytania badawcze: czy proces wykonania tej bezterminowej kary charakteryzuje się czymś szczególnym? Jak przebiega? Jakie momenty „krytyczne” wpływają na ten przebieg? Od jakich czynników on zależy i kto ma na nie wpływ? Czym się istotnie różni od wykonywania kary wobec pozostałych więźniów, w tym długoterminowych?

Podsumowując, ogólnym celem naszych badań była:

- analiza kryminologiczna zabójstw kwalifikowanych i ich sprawców,
- analiza sędziowskiego wymiaru kdpw oraz